

Lavarunous ja spoken word – mitä, kuka ja miten

— Yhteisöpedagogi (AMK) Juho Kuusi

Olen lavarunoilija ja yhteisöpedagogi ja toimin Mun tarina -hankkeessa taiteellisena neuvonantajana ja toisena työpajaohjaajana Aura Nurmen kanssa. Tässä artikkelissa esittelen lavarunoutta taiteenajoina esimerkiksi äidinkielen tuntien avuksi ja yleiseksi inspiraatioksi. Mun tarina -hanke vahvisti entisestään luottamustani lavarunouden mahdollisuuksiin niin itseilmaisun välineenä kuin yhteisöllisyyden edistäjänä.

Lajin määrittelyä

Lavarunoudessa yhdistyvät etukäteen kirjoitettu, ja monesti ulkoa opeteltu, runo ja sen esittäminen. Tekstityylien kirjo on laaja. Se voi edustaa vaihdellen niin kutsuttua perinteistä runoutta, josta esimerkkinä vaikkapa Edith Södergran tai Pentti Saarikosken edustama modernistinen runous, olla myös lauluyriikkaa, räppiä, tarinankerrontaa ja stand up -komiikkaa unohtamatta esseistiikkaa ja näytelmäkatkelmia.

Tekstilajeja myös sekoitellaan rohkeasti keskenään. Esiintyjät hyödyntävät tekstillisten keinojen lisäksi erilaisia esityksellisiä elementtejä: he voivat käyttää monialaisesti ääntä, ilmeitä, kehonkieltä, liikehdintää, tilaa, kontaktia yleisöön, pukeutumista, rekvisiittaa, musiikkia ja äänimaisemia ja taustavideoita. Esiintymispaikka ja -aika luovat oman ulottuvuutensa esitykseen. Etenkin musiikin ja visuaalisuuden suhteen lavarunoilijat tekevät usein yhteistyötä jonkin kyseiseen taiteenlajiin vihkiytyneen taiteilijan tai taiteilijaryhmän kanssa. (Hertell 2017, 9-12, 123.)

Lavarunoilijan linseistä katsoen lavarunouden eetoksen määritelmäksi uskallan yleistää näkemyksen ”se mitä kutsutaan runoudeksi, on runoutta”. Se ei siis missään nimessä ole tarkkojen sääntöjen, mittojen tai muotojen sanelema runouden muoto, vaan kannustaa ilmaisunvapautteen niin tekstillisten kuin esityksellisten keinojen hyödyntämisessä. Perinteisestä runonlausunnasta lavarunouden erottaa se, että runon kirjoittaja on lähtökohtaisesti sama henkilö kuin sen esittäjä. Ero

lavarunon ja painetun runon välillä on se, että runo muuttuu lavarunoksi, kun se on esitetty yleisölle – sen ei tarvitse paperilla erottua painetusta runoudesta.

Merkittävä ero painettuun runouteen on myös se, että lavarunoon kokija ei voi palata uudelleen halutessaan, paitsi tietysti videotallenteiden kautta, mutta silloinkin siitä jää väkisin pois esimerkiksi esiintyjän läsnäolo ja kontakti yleisöön. Lavarunous onkin nimenomaan tarkoitettu kuultavaksi, koettavaksi ja myötäellettäväksi: se on paikka-, aika- ja tilannesidonnaista. (Hertell 2017, 9-12, 123.) Lavarunot usein hieman elävät esityksestä toiseen – tämä voi olla tarkoituksellista (esim. sanamuutokset ja uudet, muokatut tai poistetut säkeet) tai vähemmän tarkoituksellista (sanojen tai säkeiden unohtaminen), unohtamatta esityksellisuuden muutoksia.

Runojen yksityiskohdat sisältötasolla saattavat vaihdella esiintymistilanteittain, mikä edelleen alleviivaa kokemuksellisuuden merkitystä ja esityskertojen ainutlaatuisuutta. Sama runo voi erilaisessa tilanteessa tuntua hyvin erilaiselta – esimerkiksi Mun tarina -työpajoissa kirjoitetut runot tuntuivat luokkatilanteissa paljon vaihtelevasti joko arkisemmilta tai jopa herkemmltä kuin samat runot esitettyinä open mic -tilaisuuksissa.

Yksi lavarunouden elinehdoista, ja syistä sen suosiolle on juuri se, että sitä ei ole määritelty kovin tarkkaan. Nurmen kanssa ohjaamissamme Mun tarina -työpajoissa huomasimme, että yksi toistuva myönteisen palautteen aihe oli se, kuinka hedelmällisenä osallistujat pitivät vapaata ja vapaamuotoista ilmaisua.

Estetiikan väljyys kannustaa erilaisia tekijöitä tyyleistä tai taustoista riippumatta taiteenlajin pariin, ja se omalta osaltaan madaltaa kynnystä osallistua, kun ei ole riskiä, että osallistuja tai tekijä voisi tehdä jotain ”väärin”. Kun ajatus vääränlaisesta runoudesta on kaikonnut, voi osallistuja todella löytää oman henkilökohtaisen suhteen runouteen.

Joitakin lavarunoudessa useasti toistuvia piirteitä voi kuitenkin nostaa esille huolimatta sen monipuolisuudesta ja tekijän persoonallisesta tavasta lähestyä taide-
muotoa:

1. Yksikön 1. persoona: lavarunous on usein minämuodossa kirjoitettua, eli keskeislyyristä; “siinä on puhuja, joka reflektoi itseään: kuvaa, tilittää tai tunnustaa omia tuntejaan” (Parkko, 2016, 107)

2. Puhuttelevuus: lavaruno pyrkii usein puhuttelemaan kuulijaa jollain tavalla ja näin rakentamaan siteen runon esittäjän ja kuulijan välille.

3. Lähestyttävyyys: koska lavaruno kuullaan/koetaan sidottuna aikaan ja paikkaan, eikä kokijalla ole välttämättä mahdollisuutta palata siihen, tarkoittaa se usein sitä, että runo on ainakin jossain määrin helposti lähestyttävä. Siinä käytetään keinoja (esimerkiksi toisto, suoraviivaisuus ja puheenomaisuus), jotka auttavat yleisöä seuraamaan, mitä runossa tapahtuu.

4. Ajankohtaisuus: koska lavarunous tapahtuu lavoilla, se taipuu jopa helpommin ajankohtaisuuteen kuin vaikkapa painettu runous. Se mahdollistaa hyvinkin nopean reagoinnin päivänpolttaviin kysymyksiin. Jotkut runot voivat olla lähtökohtaisestikin tarkoitettu esitettäväksi vain muutaman kerran jossain tietyssä kontekstissa, eikä tekijä haaveilekaan, että niiden elinkaari olisi sen pidempi. Kun järjestimme työpajoja kouluissa, otimme tehtäviin usein mukaan esimerkiksi sen päivän lehtien otsikot tai muuten hyvin ajankohtaiset puheenaiheet.

5. Amerikkalaista slam-kulttuuria tutkineen Susan Somers-Willettin (2009, 19-20) erottelemat piirteet poetry slam -kilpailuista on yleistettävissä jossain määrin myös suomalaiseseen lavarunouteen. Hän on erotellut slam-runoudesta neljä elementtiä:

- ✎ aktiivinen kontakti yleisöön
- ✎ tarkoituksellinen yritys vaikuttaa tai ohjeistaa yleisöä
- ✎ tekijän ja hänen autenttisuutensa painottaminen
- ✎ sitoutuminen demokratian, tasavertaisuuden ja monimuotoisuuden ideaaleille

Keskeiset käsitteet

Spoken word

Spoken word määritellään useimmiten kattotermiksi puhe-esitykselle, joka voi sisältää esimerkiksi tarinan-kerrontaa, runoutta tai stand up -komiikkaa. Lavarunouden voidaan katsoa kuuluvan sen runolliseen haaraan, josta käytetään myös tarkempaa termiä spoken word poetry. Spoken word -runoudessa keskeistä on, että jo runoja kirjoittaessa huomioidaan niiden esityksellinen puoli, ja sen voidaankin katsoa olevan jonkinlainen runouden ja performanssin sekoitus. (Hertell 2017, 15-16; Hirsch 2014, 605-606.)

Open mic

Open mic, eli suomeksi avoin mikrofoni tai avomikki, voi olla osa runotapahtumaa tai koko runotapahtuman järjestämisen lähtökohta. Open mic -tilaisuudessa kuka tahansa voi vuorollaan mennä lavalle esittämään omia tekstejään. Yleensä yhdelle esiintyjälle varattu aika on rajattu noin viiteen minuuttiin, jotta mahdollisimman moni halukas ehtisi illan aikana esiintyä. Joissain open mic -tilaisuuksissa täytyy esiintymisvuoro varata etukäteen. Open mic on konseptina hyvin tasavertainen ja demokraattinen, koska lavalle nousevien ainoa tavoite on esittää omaa sanataidettaan ja jakaa vapaaehtoisesti yleisölle jotain henkilökohtaista itsestään. Tilaisuudet

ovat yleisesti ottaen hengeltään lämpimiä ja kannustavia, ja usein juontajat ohjeistavatkin tähän, jotta uudet kävijät tottuvat kulttuuriin. (Salonen 2017, 253.)

Poetry slam

Poetry slam on leikkimielinen lavarunokilpailu, jolla on universaalit säännöt. Tiivistettynä se tarkoittaa, että kilpailijat esittävät omia runojaan ilman rekvisiittaa tai taustamusiikkia (muistiinpanot sallittu). Jokaisella on maksimissaan kolme minuuttia aikaa per kierros esittää yksi tai useampi runo. Viisi puolueetonta tuomaria valitaan yleisön joukosta, ja he antavat jokaiselle esitykselle pisteet 0-10 väliltä yhden desimaalin tarkkuudella. Tämän jälkeen parhaat ja huonoimmat pisteet poistetaan ja loput kolme lasketaan yhteen. Kilpailussa on kolme kierrosta, joista jokaisen jälkeen tippuu puolet kilpailijoista pois ja pisteet nollataan. Kilpailusta on myös erilaisia variaatioita kuten joukkuekilpailuja, rekvisiitan sallivia, huonon runouden slämejä, haikuslämejä jne. Kaiken kaikkiaan poetry slameissa on tärkeää muistaa että "The points are not the point, the point is poetry!" – kuitenkin lopulta runous voittaa aina. (Frost 2014, 15; Hertell 2017, 13-14)

Lavarunous tekijän näkökulmasta

Olen itse ajautunut lavarunouteen räpin parista, osittain juuri sen tarjoaman vapauden vuoksi. Samalla kun olen voinut toisaalta jatkaa räpille ominaisten keinojen hyödyntämistä, olen voinut sekoittaa mukaan ”ihan mitä tahansa”, poiketa sivupoluille ja kokeilla uutta. Lavarunoudesta innostuminen myös ajoi minut aikaan tutustumaan paremmin painettuun runouteen, varmaankin pitkälti kahdesta syystä: a) halusin oppia tuntemaan paremmin runouden kirjoja ja b) julkaistun runouden tuntemisen kautta kehittää omaa ilmaisuani edelleen omaleimaisemmaksi. Ennen lavarunouden

maailmaan sukeltamista lukemani runokirjat voinee laskea kahden käden sormin.

Lavarunoutta tehdessä päämääränä on siis runon esittäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että jo kirjoitusvaiheessa kiinnitetään huomiota runoon sekä tekstinä että sen esitystapaan – omaa ääntä haetaan siis kahdella eri tasolla. Lopullisen tarkan muotonsa lavaruno löytää yleensä esitettynä yleisötapahtumassa, ja kenties useamman toiston jälkeen, koska vasta lavalla runo todellistuu tekijälle itselleenkin. Kuten mainittua, lavarunous mahdollistaa paljon, josta seuraa se, että paitsi että se kutsuu luokseen erilaisia tekijöitä, se myös antaa heille tilaa kokeilla uutta niin kirjallisin kuin esityksellisin keinoin. Tekijän kannalta paikka-, aika- ja tilansidonaisuudesta seuraa myös se, että runoa voi halutessaan jatkuvasti muokata haluamaansa suuntaan tai siihen voi sisällyttää lähtökohtaisesti elementtejä, jotka vaihtuvat esitystilanteittain.

Runouteen kuuluva vapaus kielellä leikkimiseen madaltaa kynnystä kirjoittaa, kun ei tarvitse välittää kieliopista tai muista kirjoittamiseen liittyvistä säännöistä – sitä kautta voikin löytää kokonaan uuden lähestymistavan kirjoittamiseen, ja kuten mainittua myös runouteen ja kirjallisuuteen kaikkiaan. Tämä tuli todistettua myös työpajoissa, joissa ajoittain oppilaat yhdistelivät ansiokkaasti eri tekstilajeja, kieliä ja kielirekistereitä toisiinsa. Ilmaisunvapaus säteilee myös sisällölliselle tasolle ja lavarunouudessa käsitelläänkin aiheita laidasta laitaan. Tapahtumien yhteisöllinen henki tarjoaa turvallisen tilan käsitellä hyvinkin henkilökohtaisia, herkkiä ja jopa kivuliaita aiheita, ja tällä voi parhaimmillaan olla jopa vertaistuellista merkitystä niin tekijälle kuin kuulijalle - vaikeidenkaan asioiden kanssa emme ole lopulta yksin.

Lavarunous on monin tavoin erinomainen keino pyrkiä oppimaan tuntemaan itsensä paremmin, tavoittamaan samanhenkisiä ihmisiä ja toisaalta haastamaan kuuli-joita ajattelemaan erilaisista tai uusista näkökulmista. Näin vuorovaikutus on varsin holistista, ja se parhaimmillaan se johtaa ”sanattomaan dialogiin”, joka

ideaalitalanteessa edesauttaa kaikkien osapuolten henkistä kasvua. (Merriweather 2011, 57-58.)

Meistä on moneksi

Tekijät suhtautuvat lavarunouteen kekseliäästi ja monista lähtökohdista. Joillekin tekijöille itse teksti ja sen esittäminen ovat hyvin tasapainoisessa suhteessa toisiinsa ja runot ovat kirjoitettu nimenomaan esitettäväksi, eivätkä välttämättä paperilta luettuna toimisi (joka voi olla tavoitekin sinänsä). Toisilla taas teksti on selkeän kohotteisessa asemassa ja sen esittämiseen kiinnitetään vaihtelevalla tavalla huomiota. Joillakin taas esitykselliset elementit saattavat olla suuremman mielenkiinnon kohteena ja teksti on ikään kuin pakko-pulla, joka on leipaistava, jotta pääsee lavalle (Parkko 2019, 94-95.) Tekijöiden lähtökohdat lavarunouteen voivat olla hyvinkin poikkeavia keskenään, joka on ehdottomasti taiteenlajin rikkaus niin runojen muotoa kuin sisältöä tarkasteltaessa.

Lavarunoutta tehdään myös monella vakavuusasteella. Löytyy ammattilaisuuteen tai puoliammattilaisuuteen tähtääviä tekijöitä, kuten myös tekijöitä, joille lavarunous on selkeästi harrastus ilman sen kummempaa tavoitteellisuutta kuin vain oma kehittyminen ja esiintyminen open mic -tapahtumissa – myöskin heidän avulleen kulttuuri kuitenkin kukoistaa. Lavarunotapahtumissa näkee myös räppäreitä ja laulaja-lauluntekijöitä, jotka ovat tulleet kokeilemaan, kuinka heidän juttunsa toimisi ympäristössä, jossa yleisö on asennoitunut kiinnittämään erityistä huomioita tekstiin ja lyriikoihin.

Joillekin tekijöille open mic -tapahtumat toimivat ylipäätään kokeiluympäristönä heidän runoilleen, joiden lopullinen päämäärä on esimerkiksi kirjan julkaisussa. Toiset taas saattavat tulla open mic -tapahtumiin testaamaan runoja, jotka ovat vielä ehkä hieman kesken ja esittämällä niitä pyritään löytämään suunta, johon jatkaa. Ylipäätään open mic -tapahtumat voivat toimia motivaattorina jatkaa tai alkaa tehdä sanataidetta, kun

on tiedossa, että omien tekstien esittämiseksi on olemassa säännöllinen matalan kynnyksen areena.

Lavarunokulttuurista

Lavarunotapahtumissa kuullaan usein laaja kirjo erilaista runoutta. Tilaisuudet tarjoavat hienoja mahdollisuuksia kokea niin erilaisten kirjallisten kuin esityksellisten keinojen riemujuhlaa, ja näin altistua sellaisillekin taide-esityksille, joiden ääreen ei välttämättä muuten olisi päätytty. Onkin olennaista muistaa, että aina inspiroivimmat runot eivät ole runouteen usein liitettyjen standardien tasolla laadukkaimpia, kuten esimerkiksi viimeistellympiä. Toisen osallistujan ”epäonnistuminen” tai hapuilu saattaa toimia yhtä lailla sytykkeenä omille ideoille. Itse tekijälle ”epäonnistuminen” turvallisessa ilmapiirissä tarjoaa pehmeän mahdollisuuden huomata, ettei maailma lopu siihen. Tätä kautta voi saada uusia ideoita, miten kehittää omaa juttuaan eteenpäin.

Eri tekijöiden käsittelemät aiheet omista näkökulmista tarjoavat mahdollisuuden laajentaa omaa sosiokulttuurista ymmärrystä, ja vuorovaikutuksen taso syvenee entisestään, kun esitettyjen runojen kautta oppii tuntemaan yleisön jäseniä eri tavalla. Lavarunotapahtumat ovatkin erinomaisia tilaisuuksia informaalille ja sattumanvaraiselle oppimiselle monella tasolla. (Frost 2014, 14-19; Merriweather 2011, 57.)

Johtuen open mic- ja poetry slam -tapahtumien luonteesta, lavarunokulttuuri on siis varsin osallistavaa. Ero yleisön ja esiintyjän välillä on hyvin häilyvä, mikä lähtökohtaisesti madalta osallistumisen kynnystä. Tämä luo tasavertaisuutta, joka ilmenee erityisesti siinä, että yleisön ja esiintyjän välillä on suora vuorovaikutussuhde. Yleisön edustajan on yleisesti ottaen helppoa päätyä esiintyjäksi. Frostin (2014, 14) mukaan näistä samoista syistä spoken word -yhteisön uudet jäsenet ovat statukseltaan hyvin samanarvoisessa asemassa vanhempien konkarien kanssa. Sama on kokemukseni mukaan yleistettävissä suomalaisen lavarunokult-

tuuriin. Lavarunotapahtumassa itse runouden lisäksi selkeä yhdistävä tekijä osallistujien välillä onkin usein nimenomaan halu osallistua, päästä hetkeksi huomion keskipisteeksi – kuka mistäkin syystä. Taustalla on usein myös ajatus sen mahdollisuuden tarjoamisesta muille olemalla osa yleisöä sekä halu kannustaa muita heidän esiintyessään odottaen mitä heillä on sanottavanaan. Innostus mennä lavalle esiintymään ja esiintymisjännitys muodostuvat jaetuiksi kokemuksiksi, kun iso osa yleisöstä on myös esiintyjä itse. (Kosola 2017, 91.; Merriweather 2011, 57.)

Jotta lavarunousilloissa pysyy yllä avoin ja kannustava ilmapiiri, sen pitää myös kummuta järjestävän tahon toiminnasta. Kaikkia esiintyjä kannustetaan kunnioittamaan ja kaikille esityksille taputetaan. Ensikertalaiset saavat open mic -tilaisuuksissa usein raikuvimmat aplodit: näin heidät toivotetaan tervetulleeksi lavarunoyhteisöön. Tätä pyrimme opettamaan myös työpajojen aikana: lavarunouden tekemisen opettamisen lisäksi työpajojen kyljessä kulki väkisinkin luonnollinen pyrkimys saada osallistujat myös tavoittamaan toisensa – seikka, joka on olennainen osa myöskaikille avoimia lavarunotapahtumia. (Hertell 2017, 83-85.)

Lavarunotapahtumat ovat hyvä esimerkki merkitys- ja elämysyhteiskunnallisen kehityksen kulttuurillisesta ja sosiaalisesta tasosta: ne ovat teknologisesti vaatimattomia*, ekologisesti varsin kestävää toimintaa ja niissä korostuvat merkitykset, eli tunteet, tarinat, luovuus ja ilmaisullisuus. Niiden voi katsoa tukevan ”yhtä lailla yksilöllistä vapautta, yhteisöllisyyttä, kommunikaatiota ja yhteistyötä” ja ne ”rohkaisevat ilmaisullisuuteen ja rikkaaseen tunne-elämään.” (Heinonen, Kurki & Ruotsalainen 2012, 28, 30.)

*Teknisesti lavarunous ei välttämättä vaadi muuta kuin tilan. Kuitenkin äänentoiston hyödyt ovat ilmeiset niin esiintyjille kuin yleisölle: se helpottaa esitysten kuulemista ja mahdollistaa esiintyjälle hienovaraisemman äänenkäytön.

Lavarunouden nykytila Suomessa

Lavarunous elantona

Suomessa ei vielä toistaiseksi kukaan elä vuodesta toiseen pelkän lavarunouden voimin, mutta useampi tekijä saa ajoittain joko koko elantonsa tai merkittävän osan siitä työskentelemällä lavarunouden parissa. Tämä sisältää usein esiintymisten lisäksi joko opetusta, tapahtumatuottamista ja -juontamista. Moni lavarunoilija on julkaissut myös runokirjoja tai -äänitteitä. Erilaiset apurahoja myöntävät tahot ovat myöntäneet tukea pääasiassa tapahtuma- ja opetustoimintaan. Taiteelliseen työhön lavarunouden parissa myönnetään edelleen apurahoja varsin niukasti, mutta kehitystä on onneksi havaittavissa, kuten Mun tarina -produktion toteutuminenkin osoittaa.

Tapahtumatoiminta

Lavarunotapahtumia on hyvin monenlaisia, mutta usein niissä on joko keskiössä tai sivuroolissa open mic -osuus. Sen lisäksi järjestetään tapahtumia, joissa esiintyy etukäteen palkattuja runoilijoita, ja tapahtumassa saattaa olla alussa, väliajoilla ja lopussa musiikkia soittava DJ. Pääasiassa tapahtumia järjestetään baari-, kahvila- ja ravintolaympäristöissä, ja ne ovat useimmiten maksuttomia.

Tapahtumia järjestetään tällä hetkellä ympäri Suomea varsin aktiivisesti:

- ☞ Pääkaupunkiseudulla Helsinki Poetry Connection järjestää Ruusu Open Mic -klubia kuukausittain kesää lukuun ottamatta, jolloin se järjestää HPC Goes Puisto -ulkoilmatapahtumia, Poetry Jam -klubia neljä kertaa vuodessa, Nuorten open mic -tapahtumia 4-5 kertaa vuodessa ja Yllätysklubia

viisi kertaa vuodessa sekä muita yksittäisiä tapahtumia. Lisäksi Helsingissä järjestetään Runoilua Toverissa -tapahtumaa ja PoC Open Mic -iltamia. Kuukausittainen Tenho Poetry Slam on tällä hetkellä ainoa jatkuva poetry slam -tapahtuma Suomessa. Helsinki Spoken Word -tapahtumasarja on jo useamman vuoden tuonut muutaman kerran vuodessa ulkomaisia esiintyjä Helsinkiin. Espoossa järjestetään kuukausittain Omppu Open Mic Runostage -tapahtumaa ja Vantaalla Tikkurilan kirjastossa Tiksin runoklubi. Runokuussa nähdään vuosittain lavarunoesityksiä.

- 📌 Turussa Runoviikko ry, Nihil Interit ja Kirjan Talo järjestävät kuukausittaista Turku Öpen Mic -tapahtumaa, jonka lisäksi Åbo Akademin kirjallisuuden opiskelijoiden ainejärjestö Prosa järjestää Poetry Pub -iltamia. Kapustarinta ry järjestää Nuorten Open Mic -iltoja ja Runoviikko-festivaalilla nähdään vuosittain lavarunoilijoita niin kotikiin ulkomailta.
- 📌 Tampereella Viitapiiri ry järjestää Särinä-klubia, Venlan runoiltoja sekä Nuorten Open Mic -iltamia. Näiden lisäksi nykyään joka toinen vuosi järjestettävillä Annikin runofestivaalilla nähdään paljon lavarunoilijoita.
- 📌 Jyväskylässä Keski-Suomen Kirjailijat järjestävät Sähkö-klubia ja lavarunousaktiivit Runoklubi 6:ta.
- 📌 Rovaniemellä Sanaseura-ryhmä järjestää aktiivisesti open mic -tapahtumia, joilla on yleensä jokin tapahtumakohtainen teema. Raumalla Nina Rintala järjestää Runojamit -tapahtumia.
- 📌 Poetry slamin SM-kilpailuja on järjestetty Suomessa vuodesta 2001. Kilpailu on kulkenut välillä myös nimellä Runopuulaaki. SM-karsintoja järjestetään nykyään lähes joka puolella Suomea Helsingistä Rovaniemelle.

📌 Tänä vuonna heinä-elokuun taitteessa Harri Hertell ja lomakeskus Sieravuori järjestävät toista kertaa Suomen ainoan pelkästään lavarunouteen keskittyvän festivaalin eli Sieravuoren lavarunofestivaalin Eurassa.

📌 Lisäksi eri puolilla Suomea järjestetään paljon yksittäisiä ja säännöllisen epäsäännöllisiä lavarunotapahtumia, ja lavarunoutta näkee myös osana muiden tapahtumien ohjelmaa.

Yhdistys- ja opetustoiminta

Suomessa on kaksi pelkästään lavarunouteen keskittyvää yhdistystä, jotka ovat Helsinki Poetry Connection ry ja porilainen Kaja ry. Useilla yhdistyksillä on kuitenkin lavarunous vakiintuneena osana toimintaa jossain muodossa kuten esimerkiksi Runoviikko ry:llä, Nihil Interitillä ja Nuoren Voiman Liitolla. Mainittakoon myös, että syyskuussa 2019 Jyväskylässä järjestettiin ensimmäinen valtakunnallinen lavarunotoimijoiden kokoontuminen. Kokoontumisen tarkoituksena oli edistää yhteistyötä eri toimijoiden välillä, ja kokoontumisesta onkin tarkoitus tulla vuosittainen tapahtuma.

Helsingin työväenopisto on järjestänyt usean vuoden lavarunokursseja. Lisäksi yksittäisiä kursseja ovat järjestäneet ympäri Suomea ainakin Kansalaisfoorumi, Turussa Kirjan talo ja monet yksittäiset tekijät. Lavarunoakatemia on Helsinki Poetry Connectionin lavaruno-opetusta ja kulttuurihäirintää yhdistelevä opinahjo, joka aloitti toimintansa vuonna 2019.

Suomi osana maailman lavarunoyhteisöä

Verrattuna moniin muihin maihin, joiden lavarunotapahtumat pyörivät pitkälti poetry slam -kilpailujen ympärillä, on Suomen lavarunokenttä ilahduttavan monipuolinen niin runoissa esiintyvien aiheiden kuin

esitystyylilien suhteen. Yksi syy tähän lienee se, että open mic -kulttuurilla on suurempi rooli kuin kilpailuilla, joista seuraa helposti se, että menestyvien runoilijoiden tyylejä kopioidaan. Mutta tämä on tutkimusaihe, johon pitäisi paneutua erikseen perusteellisesti, jotta uskaltaisi sanoa yhtään enempää. (Hertell 2017, 85-86.)

Suomalaisia lavarunoilijoita on esiintynyt ulkomailla aina Argentiinassa asti, niin yksittäisillä keikoilla kuin pienillä kiertueilla ja opetusreissuilla. Poetry slamin suomenmestarit kilpailevat vuosittain maailmalla Euroopan ja Pohjoismaiden mestaruuskisoissa. Nihkee Akka on ensimmäinen suomalainen, joka on päässyt palkintosijoille kansainvälisissä poetry slam -kilpailuissa voitettuaan syyskuussa 2019 Pohjoismaiden mestaruuden Tanskassa.

Lopuksi

Lavarunous jatkaa leviämistään ja on tänä päivänä kenties suosituimpaa kuin koskaan. Edellä mainittu myös tuntuu olevan lause, jota toistetaan vuosi toisensa jälkeen, joka kertoo jotain taiteenlajin tunnettuuden kasvusta. Erilainen työskentely sen parissa on kannattanut, Mun tarina -hankkeen ollessa yksi iso ponnistus taiteenlajin tutustuttamisessa nuorille niin esimerkkien kuin tekemisen muodoissa. Sen on nähnyt ja tuntenut kouluissa, myöhemmin Nuorten open mic -illoissa Helsingissä, jotka alkoivat osana hanketta, ja ovat levinneet myös aktiivisten paikallistoimijoiden myötä Turkuun ja Tampereelle. Aura Nurmi on tehnyt merkittävää työtä tapahtumien järjestämisessä yhdessä nuorten kanssa ja heitä ohjaten, nuorten kehittyessä yhä kokonaisvaltaisemmiksi runoilijoiksi heidän astuessaan isommille lavoille.

Taiteenlajina lavarunous muotoutuu siis ilta toisensa jälkeen yhä uudelleen. Tapahtumiin löytyy jatkuvasti uusia esiintyjä ja toisaalta vanhat konkarit lähtevät kokeilemaan uutta. Näin ollen tulemme tulevaisuudessa näkemään entistä enemmän kunnianhimoisempia

esityksiä, joissa otetaan yhä monipuolisemmin irti niistä mahdollisuuksista, joita lavarunous tarjoaa.

Lavarunotoimintaa erilaisten tapahtumien ja opetuksen muodoissa järjestetään yhä mittavammin ja säännöllisemmin eri puolilla Suomea. Tunnettuuden kasvun myötä lavarunous toivottavasti löytää yhä vakiintuneempaa jalansijaa niin erilaisissa tapahtumakokonaisuuksissa kuin myös erilaisissa oppimisympäristöissäkin.

VINKKILISTA

Kirjallisuus

- Jouni Tossavainen ja Leevi Lehto (toim.): Slam! vuoden 2009 Suomen Poetry slam -runot (ntamo, 2009)
- Helsinki Poetry Connection: Lava-antologia (Poesia, 2013)
- Harri Hertell: Lavaruno-opas (Savukeidas, 2017)
- Helsinki Poetry Connection: Lavarunous - Vallankumous! (Enostone, 2019)
- Harri Hertell: Runoklubin kehittäminen käyttäjälähtöisesti (opinnäytetyö, 2011)
- Riikka Heinonen: Helsinki Poetry Connection etsii lavarunouden rajoja (opinnäytetyö, 2012)
- Maikki Heijala: Kotimaisen 2010-luvun lavarunouden kentillä ja laidoilla: havainnoiteja lavarunouden teoriasta, arvoista ja keinoista (pro gradu, 2014)
- Kasper Salonen: In the jungle of the cursed rhythm. Translational Solutions and the Spoken Word in the Poetry of Arto Melleri (pro gradu, 2015)
- Juho Kuusi: Hyödyllinen lavarunous : Helsinki

Poetry Connection ry:n työpajatoiminnan
kehittäminen (opinnäytetyö, 2017)

Netissä

- Lavarunotapahtumat Suomessa
-Facebook-ryhmä
- Poetry Cam YouTubessa - suomalaista
lavarunoutta audiovisuaalisessa muodossa
- Spoken Word Suomi -soittolista Spotify:ssa

Lähteet

- Frost, Corey 2014. Border Disputes: Spoken Word and Its Humble Critics. Artikkele. <http://liminalities.net/10-3/disputes.pdf>
- Hertell, H. (toim.) 2017. Lavaruno-opas. Turku: Kustannusosakeyhtiö Savukeidas
- Kosola, S. 2017. Tehdä itsestään totta. Teoksessa Hertell, H. (toim.) Lavaruno-opas. Turku: Kustannusosakeyhtiö Savukeidas, 90-96.
- Heinonen, S. & Kurki, S. & Ruotsalainen, J. 2012. Luova tulevaisuustila ja tulevaisuuden osaamisen ennakointi. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Verkkojulkaisu. https://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/etutu/Documents/eTutu_2012-4.pdf
- Hirsch, E. 2014. A Poet's Glossary. New York: Houghton Mifflin Harcourt. <https://books.google.fi/books?id=1f1JAQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=fi&source=onepage&q&f=false>
- Merriweather, L. R. 2011. The Spoken Word as art-based adult education. Journal of Adult and Continuing Education. Artikkele. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.7227/JACE.17.2.6>
- Parkko, T. 2016. Intohimoa ja millimetripaperia. Poeettisia huomioita runoudesta ja runokokoelmista. Tallinna: Avain
- Parkko, Tommi 2019. Runosta, rakkaudella. Tallinna: Avain
- Salonen, K. 2017. Valoa ja liikettä. Teoksessa H., Harri (toim.) Lavaruno-opas. Turku: Kustannusosakeyhtiö Savukeidas, 250-257
- Somers-Willett, S. B. A. 2009. The Cultural Politics of Slam Poetry: Race, Identity, and the Performance of Popular Verse in America. Ann Arbor: University of Michigan Press.